

As Irmandades da Fala, cen anos despois

Carme Fernández Pérez-Sanjulián (ed.)

Esta colección de estudos, organizada polo grupo ILLA (Investigación Lingüística e Literaria Galega) da Universidade da Coruña, contribúe a situar no presente a vixencia e proxección das Irmandades da Fala, como decisiva proba da autoorganización política e da distintividade literaria e artística que emprenderon os seus artífices, ao uniren teoría e praxe ao servizo innovador da presenza pública da lingua galega, e ao afirmaren a “soberanía estética da nazón galega”, tal e como proclama o seu manifesto fundacional.

O volume componse de dezaoito traballos elaborados por especialistas en diferentes ámbitos, que discorren desde a reflexión de conxunto sobre as achegas que incorporou este movemento, até a análise pormenorizada de aspectos específicos, todos eles esenciais para entender a visión totalizadora que as Irmandades da Fala propuxeron en relación co labor de construción nacionalitaria da Galiza.

As Irmandades da Fala, cen anos despois

Carme Fernández Pérez-Sanjulián (ed.)

A Coruña 2016

Universidade da Coruña
Servizo de Publicacións

As Irmandades da Fala, cen anos despois

FERNÁNDEZ PÉREZ-SANJULIÁN, Carme (ed.)

A Coruña, 2016

Universidade da Coruña, Servizo de Publicacións

Monografías, n.º 157

N.º de páxinas: 328

17x24 cm.

Índice: pp. 5-6

Depósito legal: C 2213-2016

ISBN: 978-84-9749-643-8

CDU: 329.17(460.11)“19”

IBIC: 1DSEL | GTN | JPFN | JPW | HBTB | JFCX | 3JK

EDICIÓN

Universidade da Coruña, Servizo de Publicacións (<http://www.udc.gal/publicacions>)

© Universidade da Coruña

© os autores

DISTRIBUCIÓN

Galicia:

- Consorcio Editorial Galego. Av. da Estación 25, 36812 Redondela (Pontevedra)
pedimentos@coegal.com

España e internacional:

- Logística Libromares, S.L. C/ Matilde Hernández 34, 28019 Madrid (España)
pedidos@libromares.com
- Pórtico Librerías. C/ Muñoz Seca 6, 50005 Zaragoza (España)
distribucion@porticolibrerias.es

DESEÑO DA CUBERTA: Julia Núñez Calo

IMPRIME: Lugami Artes Gráficas

Reservados todos os dereitos. Nin a totalidade nin parte deste libro pode reproducirse ou transmitirse por ningún procedemento electrónico ou mecánico, incluíndo fotocopia, gravación magnética ou calquera almacenamento de información e sistema de recuperación, sen o permiso previo e por escrito das persoas titulares do *copyright*.

ÍNDICE

Carme Fernández Pérez-Sanjulián Nos cen anos das Irmandades	7
Justo Beramendi As Irmandades: unha ruptura política e cultural	13
Xosé Luis Axeitos As Irmandades da Fala no seu centenario: as orixes e a conexión cubana	25
Emilio Xosé Ínsua Galiza, República, Lingua, Esquerda. Esteos ideolóxicos e perfís cívico-culturais do labor prometeico de Antón Villar Ponte (1881-1936)	35
Uxío-Breogán Diéguez As Irmandades da Fala, a historia e a construción do contemporáneo imaxinario (nacional) galego. Unha breve aproximación	59
Carlos-Caetano Biscainho-Fernandes As Irmandades da Fala e a masonaría	73
Luis Martínez-Risco Daviña Re-ler as relacións entre a Galiza e Portugal no centenário das Irmandades da Fala	99
Xosé A. Fraga Vázquez & Ánxela Bugallo Rodríguez As Irmandades da Fala e a incorporación do galego na cultura científica	109
Xosé Ramón Freixeiro Mato A lingua galega na época das Irmandades	123
Xosé Manuel Sánchez Rei Descrición e prescrición na <i>Gramática do idioma galego</i> de Luguís Freire (1922, 1931)	141
Xoán López-Viñas Aproveitamento da lingua medieval na época das Irmandades da Fala	157
María Pilar García Negro Unha aproximación ao <i>retrato</i> sociolingüístico na obra artística de Castelao	175
Olivia Rodríguez González <i>O porco de pé</i> , unha sátira do <i>irmán</i> Vicente Risco na Galiza da ditadura	199

Laura Tato Fontaiña Polémicas e desencontros arredor do teatro	217
Iolanda Ogando Galiza de ida e volta: imaxes da emigración e do retorno no teatro durante o tempo das Irmandades	235
Ramón Rodríguez Palleiro, “Moncho do Orzán” O Orfeonismo e os Coros Galegos da Coruña na conformación do ideario musical das Irmandades da Fala	257
Carlos L. Bernárdez <i>Circa</i> 1916. A pintura galega no tempo das Irmandades	269
Miguel Anxo Seixas Seoane Camilo Díaz Balaño: o deseñador da nación	289
Mª Victoria Carballo-Calero Ramos A ilustración en <i>Terra</i> , <i>Boletín da Cultura Galega</i> , <i>Idearium da I.N.G. n’ América do Sul</i> (Bos Aires, xuño – outubro 1923)	315